

Remiss av SOU 2025:50 En ny nationell myndighet för viltförvaltning

Er beteckning: LI2025/00934

Sammanfattning

Med utredningens begränsade uppdrag som utgångspunkt tar Länsstyrelsen inte ställning till förslaget att inrätta en ny jakt- och viltvårdsmyndighet, utan begränsar sig till att lyfta fram för- och nackdelar med en sådan åtgärd. Länsstyrelsen ser en möjlighet till att viltförvaltningsfrågorna får ett större utrymme och i mindre utsträckning riskerar att nedprioriteras i förhållande till andra uppgifter jämfört med hos en myndighet med ett bredare uppdrag. Samtidigt ser Länsstyrelsen en risk i att ett helhetsperspektiv går förlorat om ansvaret för viltfrågor separeras från andra naturskydds- och artbevarandefrågor.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ska ha de övergripande uppgifter som föreslås. Länsstyrelsen ser positivt på att brukandet av vilt som resurs lyfts fram som en grundläggande del i myndighetsuppdraget.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets uppdrag att lämna tillsynsvägledning i fråga om fridlysningsbestämmelsernas tillämpning samt hänsyn enligt 2 kap. miljöbalken för arter av vilda däggdjur och fåglar.

Länsstyrelsen ställer sig försiktigt positiv till att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ska ges de uppgifter som föreslås kopplat till arbete mot invasiva främmande arter.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten tar över Naturvårdsverkets uppgift som vetenskaplig myndighet för CITES när det gäller alla vilda däggdjur och fåglar samt uppgiften att vara vägledande myndighet för länsstyrelserna inom tillsyn och prövning enligt CITES när det gäller vilda däggdjur och fåglar.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en ny myndighet för viltförvaltning inte bör ges i uppgift att även hantera vapenärenden. Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att en sådan lösning sannolikt skulle medföra att den nya myndighetens fokus och resurser skulle behöva riktas mot att utveckla handlägningsprocessen för vapenärenden och att detta skulle påverka myndighetens förmåga att fokusera på viltförvaltningens många och komplexa frågor på ett negativt sätt. Länsstyrelsen avstyrker därför alternativet att inrätta en ny myndighet för viltförvaltning och vapen.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att länsstyrelserna tar över ansvaret för tillståndsgivning för och besiktning av civila skjutbanor.

1 Författningsförslag

Utredningen lämnar en stor mängd författningsförslag. Länsstyrelsen tar nedan ställning till författningsförslag av direkt betydelse för Länsstyrelsen. Övriga synpunkter och ställningstaganden redogörs för under respektive avsnitt.

1.1 Förslag till lag om ändring i ordningslagen (1993:1617)

3 kap. 6 §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

3 kap. 14 §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

3 kap. 16 §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

3 kap. 18 a §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

1.7. Förslag till förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905)

36 §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

38 §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att när länsstyrelsen har tagit emot en anmälan enligt 28 d § eller 36 § ska den se till att djuret tas om hand.

1.24 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

3 §

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

4.2 Viltförvaltningsmyndigheten

Utredningens uppdrag har varit att föreslå inrättande av en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå, samt formerna för denna. Det har inte ingått i utredningens uppdrag att presentera ett alternativt förslag som innebär att uppgifterna ska ligga kvar hos Naturvårdsverket, och hur verksamheten hos den myndigheten möjligen kan utvecklas. Med detta begränsade uppdrag som utgångspunkt tar länsstyrelsen inte ställning till förslaget att inrätta en ny jakt- och viltvårdsmyndighet, utan begränsar sig till att lyfta fram för- och nackdelar med en sådan åtgärd.

Länsstyrelsen instämmer i de argument som lyfts i betänkandet som skäl för inrättandet av en ny myndighet med ett avgränsat uppdrag inom specifikt vilt. I synnerhet ser Länsstyrelsen en fördel i att uppdraget kopplat till vilt inte riskerar att nedprioriteras eller konkurreras ut av en bredd av andra uppgifter och uppdrag.

Naturvårdsverket lämnar ett mycket bra stöd i frågor kopplade till vilt. I vissa delar är dock inte stödet fullt tillräckligt och leder till fördröjningar av Länsstyrelsens eget arbete.

Ett exempel på detta är den nationella förvaltningsplanen för varg, vars försening innebär att det inte är möjligt att besluta om någon ny regional förvaltningsplan. Ett annat exempel är det utkast till nationell förvaltningsplan för stora betande fåglar som finns framtagna av SLU Viltskadecenter vid Sveriges Lantbruksuniversitet, efter involvering av länsstyrelser och intressenter, men som efter flera år ännu inte har publicerats som vägledande material.

Ytterligare ett exempel är Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt efter älg och kronhjort (NFS 2011:7), där ansökningsavgiften för registrering av älgjaktområden fastslås och inte varit föremål för ändring sedan föreskriftens tillkomst. Länsstyrelsens arbete med registreringar är avsett att vara fullt ut avgiftsfinansierat, men den nu gällande registreringsavgiften täcker endast en mindre del av Länsstyrelsens totala kostnader för registreringsarbetet. Utöver förändring av ansökningsavgiftens storlek så finns behov av att förtydliga roller, ansvar och styrning inom älgförvaltningen.

Länsstyrelsen ser dock en risk i att ett helhetsperspektiv går förlorat om ansvaret för viltfrågor separeras från andra naturskydds- och artbevarandefrågor. Det finns även en farhåga att inrättande av ytterligare en myndighet inom området kommer att leda till merarbete för Länsstyrelsen i form av ökade samverkansytor och en eventuell gränsdragningsproblematik inom vissa frågor.

Länsstyrelsen lämnar i det följande mer konkreta synpunkter på de olika delar som föreslås ingå i Viltförvaltningsmyndighetens uppdrag.

4.3 Viltförvaltningsmyndighetens övergripande uppgifter

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ska ha de övergripande uppgifter som föreslås i avsnittet. Länsstyrelsen ser positivt på att brukandet av vilt som resurs lyfts fram som en grundläggande del i myndighetsuppdraget.

4.4 Ansvar för artbevarande och artskydd

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten ska ta över Naturvårdsverkets uppdrag att lämna tillsynsvägledning i fråga om fridlysningsbestämmelsernas tillämpning samt hänsyn enligt 2 kap. miljöbalken för arter av vilda däggdjur och fåglar.

Förslaget innebär att tillsynsvägledningen för vissa artgrupper kommer att ske via Naturvårdsverket och andra artgrupper via Viltförvaltningsmyndigheten. Det kan till exempel få till följd att tillsynsvägledningen, beträffande tillämpningen av samma fridlysningsbestämmelse, kan komma att ske från två olika myndigheter utifrån att det både finns däggdjur och reptiler på en viss plats. Det medför en ökad risk för olika tolkningar av lagstiftningen mellan de tillsynsvägledande myndigheterna, särskilt med hänsyn till art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivets komplexitet.

Vidare aktualiseras fridlysningsfrågor sällan isolerat utan i samband med annan verksamhet, till exempel i samband med miljöfarliga verksamheter enligt 9 kap. miljöbalken eller verksamheter som omfattas av samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Länsstyrelsen ser det som fördelaktigt att tillsynsvägledningen beträffande fridlysningsbestämmelserna sker från samma myndighet som även lämnar tillsynsvägledning beträffande sådana verksamheter där dessa frågor många gånger aktualiseras. Det gynnar att verksamheternas intressen och särart beaktas. Det gynnar även för de kommuner, markägare, företag som är verksamhetsutövare att den övergripande vägledningen lämnas från en och samma myndighet.

Länsstyrelsen anser därför att tillsynsvägledningen om skydd för arter även fortsättningsvis bör ske via Naturvårdsverket och i vart fall att vägledningen beträffande åtgärder som inte omfattas av jaktlagstiftningen ska ligga kvar på Naturvårdsverket.

4.5 Arbeta mot invasiva främmande viltarter

Länsstyrelsen ställer sig försiktigt positiv till att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ska ges de uppgifter som föreslås kopplat till arbete mot invasiva främmande arter. Länsstyrelsen anser generellt att det finns en poäng i att regelverk och hantering av invasiva främmande arter som ansvarsområde hålls

så samlat som möjligt oavsett om det rör sig växter, insekter eller djur. Om Viltförvaltningsmyndigheten ges den föreslagna uppgiften att nationellt ansvara för arbetet med invasiva främmande däggdjur och fåglar behöver det säkerställas att arbetet sker i nära samarbete med de myndigheter som ansvarar för övriga arter. En av de nationella myndigheterna bör också utses till en samordnande myndighet för arbetet.

Om Viltförvaltningsmyndigheten ges den föreslagna uppgiften så behöver det säkerställas att det inte uppstår krav på årliga dubbelrapporteringar samt att den nya myndigheten använder sig av samma inrapporteringssystem som Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, för att motverka att den administrativa bördan för länsstyrelserna ökar.

Länsstyrelsen ser också att det kommer krävas ett samarbete mellan myndigheter med uppgifter inom området för att arbetet mot invasiva arter fortsättningsvis ska kunna bedrivas effektivt.

Naturvårdsverket har i dagsläget tagit över länsstyrelsens ansvar att besluta om utrotningsåtgärder fram till den 31 december 2027. Viltförvaltningsmyndigheten bör ha samma möjlighet att överta ansvaret för utrotningsåtgärder.

Länsstyrelsen önskar avslutningsvis ett tydliggörande av hur finansieringen av arbete mot invasiva arter kommer att hanteras, närmare bestämt om länen fortsatt kommer att ges sakanslag via Naturvårdsverket att använda för inventeringar och bekämpningsåtgärder, även om den nya myndigheten övertar ansvaret.

4.6 Ansvar för CITES

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten tar över Naturvårdsverkets uppgift som vetenskaplig myndighet för CITES när det gäller alla vilda däggdjur och fåglar samt uppgiften att vara vägledande myndighet för länsstyrelserna inom tillsyn och prövning enligt CITES när det gäller vilda däggdjur och fåglar. Skälen för ställningstagandet är följande.

Länsstyrelsen ser risk för att det uppstår en bristande helhetsbild över CITES-vägledningen om Viltförvaltningsmyndigheten tar över de föreslagna uppgifterna och CITES-arbetet fördelas till ytterligare

en nationell myndighet. Länsstyrelsen ser också risk för ett ökat totalt resursbehov när det gäller vägledning till länsstyrelserna och samordning med andra nationella myndigheter i CITES-arbetet. Länsstyrelsen bedömer att fördelarna med att hålla ihop viltförvaltning och uppgifter kring CITES gällande däggdjur och fåglar inte överväger dessa negativa konsekvenser.

4.7 Främja brukande av vilt som resurs

Länsstyrelsen tillstyrker att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, tar över Naturvårdsverkets ansvar för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen liksom uppgiften att främja brukande av vilt som resurs. Länsstyrelsen ser en vinst i att frågorna om vilt hanteras av en myndighet med ett kärnuppdrag kopplat till vilt. Det ger bättre förutsättningar för ett fokuserat arbete med att utveckla viltförvaltningen som inte riskerar att konkurreras ut eller nedprioriteras i förhållande till andra uppgifter. Länsstyrelsen ser positivt på att brukande av vilt som resurs görs till en del av Viltförvaltningsmyndighetens kärnuppdrag av de skäl som utredningen lyfter.

4.8 Verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt

Länsstyrelsen tillstyrker att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ges de föreslagna uppgifterna kopplat till skador som orsakas av vilt. Länsstyrelsen vill poängtera vikten av samverkan med andra myndigheter och tillstyrker att detta uttryckligen regleras.

4.11 Arbete inom miljömålssystemet

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

4.12.4 Kunskapsunderlag och stöd till forskning

Länsstyrelsen tillstyrker att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ges de uppgifter som framgår i avsnittet. Länsstyrelsen vill också poängtera vikten av att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, bidrar till att ny och relevant forskning initieras och att olika typer av kunskapsunderlag tas fram och används samt att åtgärderna följs upp i förvaltningen.

4.13.2 Ersättning för viltskador från viltskadeanslaget

Länsstyrelsen tillstyrker att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ges den uppgift som föreslås i avsnittet.

4.14 Vissa uppgifter som gäller civila skjutbanor

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

4.15 Rätt att utfärda föreskrifter

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, ska ta över Naturvårdsverkets rätt att utfärda föreskrifter som rör viltförvaltning.

4.16.2 Rovdjursdatabasen Rovbase

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, bör ta över Sveriges samarbete med Miljödirektoratet i Norge att tillhandahålla rovdjursdatabasen från Naturvårdsverket.

4.17 Information och kommunikation

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning och vill poängtera vikten av samlad, tydlig information och kommunikation inom viltförvaltningen och att den nationella myndigheten har det övergripande och sammanhållande nationella och ansvaret för detta. Samverkan med till exempel länsstyrelserna behövs i arbetet.

4.18 Det förebyggande arbetet mot jaktbrott och tillsyn enligt jaktlagen bör utredas

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning av behovet att utreda hur statliga myndigheters förebyggande arbete mot jaktbrott kan utvecklas och samordnas.

Länsstyrelsen instämmer även i utredningens bedömning att statens resurser kan användas mer effektivt om natur- och artskyddstillsynen samordnas med tillsyn enligt jaktlagstiftningen.

Länsstyrelsen tillstyrker avslutningsvis förslaget att utreda om länsstyrelserna kan ha tillsynsansvar enligt jaktlagen. Det finns bland

annat behov av att förtydliga vad de jakttillsynsmän som länsstyrelserna kan förordna har för ansvar och befogenheter.

4.22 Myndigheten för viltförvaltning och vapen

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en ny myndighet för viltförvaltning inte bör ges i uppgift att även hantera vapenärenden. Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att en sådan lösning sannolikt skulle medföra att den nya myndighetens fokus och resurser skulle behöva riktas mot att utveckla handlägningsprocessen för vapenärenden och att detta skulle påverka myndighetens förmåga att fokusera på viltförvaltningens många och komplexa frågor på ett negativt sätt.

Länsstyrelsen avstyrker därför alternativet att inrätta en ny myndighet för viltförvaltning och vapen. Länsstyrelsen lämnar mot bakgrund av sitt generella avstyrkande i denna del inte några separata synpunkter på de delar som föreslås ingå i myndighetens uppdrag.

5.11.1

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att alla vapenärenden fortsatt bör handläggas av Polismyndigheten och att Polismyndigheten inom uppdraget bör ha regelbunden dialog med intresseorganisationernas förbund och den nya myndigheten för viltförvaltning.

5.11.2

Länsstyrelsen avstyrker förslaget mot bakgrund av de skäl som anges i avsnitt 4.22.

5.11.4

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning.

6.9 Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna bör överta ansvaret

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att länsstyrelserna tar över ansvaret för tillståndsgivning för och besiktning av civila skjutbanor. Länsstyrelsen bedömer sig som väl rustad för uppgiften när det

gäller den kompetens som lyfts under avsnitt 6.6.1 som viktig för att lyckas med uppgiften: Länsstyrelsen har tillsvidareanställd personal som arbetar i fält med bland annat tillsyn i samband med licensjakt efter rovdjur samt besiktning av fällda rovdjur och rovdjursdödade tamdjur. Fältpersonalen har god vana av att röra sig i skog och mark, goda kunskaper om jakt och förutsättningarna för jakt samt möter i sitt arbete många människor i en mängd olika situationer. Vidare finns inom Länsstyrelsen handläggare som arbetar med tillsyn inom en mängd olika områden och som är vana att hantera ansökningar om olika typer av tillstånd.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Viltförvaltningsmyndigheten, om den inrättas, tar över rätten att meddela föreskrifter samt ges i uppgift att ge länsstyrelserna vägledning i tillståndsprövning och besiktning av civila skjutbanor och att utbilda personalen i besiktning. Om Viltförvaltningsmyndigheten inte inrättas kan föreskriftsrätten och övriga uppgifter med fördel ges till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen ställer sig tveksam till att tillståndsgivning och besiktning ska koncentreras till ett mindre antal länsstyrelser, utifrån relevansen av geografisk närhet för hur stor arbetsbelastning som dessa uppgifter kommer att utgöra. Vi instämmer i utredningens bedömning att behovet av lokalkännedom och regional närhet till skjutbanorna är viktigast att beakta om regeringen överväger att koncentrera verksamheten.

Länsstyrelserna vill poängtera vikten av att tillräckliga resurser tillförs för att länsstyrelserna ska kunna ta över uppgiften.

8.4 Bedömningar och förslag

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen vill i sammanhanget särskilt understryka vikten av att vid fördelning av resurser beakta de regionala skillnader som finns i viltstammarnas storlek och volymer av dött vilt, som lyfts av utredningen.

9.5.2 Skador som orsakas av vilt ska förebyggas och begränsas

Länsstyrelsen instämmer i de värden av vilt som utredningen belyser. En annan sida av saken är som utredningen konstaterar de skador som viltet orsakar på jord- och skogsbruk, tamdjurshållning

och rennärning. Utredningen uttalar att det därför är viktigt att förvalta viltet så att viltets värde kan balanseras mot de skador som det orsakar. Länsstyrelsen vill i sammanhanget framhålla att det kan vara vanskligt att ha som ambition att balansera värde mellan viltet i sig och de skador som viltet orsakar, mot bakgrund av att skadorna kan mätas i kronor men de värden som viltet skapar i många hänseenden är av en annan karaktär än rent ekonomisk. Utredningen uttalar vidare att viltförvaltning handlar om att hålla populationer på nivåer där dessa är livskraftiga och gynnar den biologiska mångfalden, men inte tillåts att växa sig så stora att de orsakar skador på ekosystem, grödor, skog och annan egendom. Länsstyrelsen vill i sammanhanget framhålla att viltet genom sin blotta existens i naturen medför skador genom exempelvis födosökande beteende och födointag. En viss nivå av skador måste accepteras, om avsikten är att vilt ska få förekomma i den svenska naturen. Målsättningen bör vara att begränsa skadorna i så stor utsträckning som möjligt, genom skadeförebyggande åtgärder inklusive jakt och att möjliggöra ersättning för de skador som fredat vilt orsakar. Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning av vikten av kunskapsinhämtning om viltskador och deras orsaker, och att fortsätta arbetet med att utveckla metoder för att mäta skadorna samt att utveckla förebyggande åtgärder.

Länsstyrelsen tillstyrker mot denna bakgrund förslaget att instruktionen för länsstyrelserna ska ändras så att det framgår att de har uppgifter inom viltförvaltningen som innefattar att beakta bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs samt förebygga och begränsa skador och olägenheter av vilt.

Utredningen skriver i förslaget att det innefattar uppgiften att länsstyrelserna inklusive viltförvaltningsdelegationerna ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. Något författningsförslag som åtföljer det förslaget finns dock inte i betänkandet.

Viltförvaltningen bygger på de tre delar som anges i den föreslagna ändringen i den länsstyrelsegemensamma instruktionen, dvs. bevarande av viltarter, brukande av viltet som resurs samt förebyggande och begränsande skador och olägenheter av vilt. Länsstyrelsen anser att det inte är lämpligt att särskilt lyfta ut en av dessa tre delar, som en uppgift för viltförvaltningsdelegationerna eller på annat sätt inom viltförvaltningen, eftersom det kan ge signalen att den uppgiften väger tyngre än de övriga två i de

målkonflikter som Länsstyrelsen har att hantera inom viltförvaltningen. Det är vidare otydligt vad som avses med att ”verka för”. Länsstyrelsen avstyrker därför förslaget i denna del.

10.7 Konsekvenser för länsstyrelserna

Länsstyrelsen bedömer att utredningen på ett rättvisande sätt beskriver länsstyrelsernas förutsättningar för arbetet med viltförvaltning. Länsstyrelsen vill i sammanhanget understryka vikten av att en finansiering som ger förutsättningar för att klara det befintliga uppdraget inom viltförvaltningen finns på plats innan ytterligare uppgifter lämnas, samt att tillkommande uppgifter förenas med finansiering som ger förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt och på ett hållbart sätt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med enhetschef Eva Maria Broberg Lennartsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Thomas Börjesson, enhetschefer Liv Hellquist och Anna Nordenskjöld samt vilthandläggare Johanna Månsson Wikland medverkat.